

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїсти
Факультет № 6

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» вибіркового компоненту освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30 серпня 2023 року № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25 серпня 2023 року № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29 серпня 2023 року № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 18 серпня 2023 року № 8

Розробники:

1. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.
2. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук Клубань Марія Володимирівна.

Рецензенти:

1. Суддя Господарського суду Харківської області, кандидат юридичних наук Сальнікова Г.І.
2. Доцент кафедри адміністративного права та процесу Ф № 1 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент Казанчук І.Д.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Загальна характеристика адміністративного судочинства.	11	2		2		7	Залік
Тема 2. Принципи адміністративного судочинства. Адміністративна юрисдикція. Склад суду.	11	2		2		7	
Тема 3. Учасники судового процесу.	11	2		2		7	
Тема 4. Докази та доказування. Процесуальні строки.	11	2		2		7	
Тема 5. Судові виклики і витрати. Заходи процесуального примусу. Забезпечення позову.	11	2		2		7	
Тема 6. Позовне провадження в суді першої інстанції.	15	4		4		7	
Тема 7. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ.	13	2		4		7	
Тема 8. Перегляд судових рішень.	15	4		4		7	
Тема 9. Процесуальні питання, пов’язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах.	11	2		2		7	
Тема 10. Відновлення втраченого провадження.	11	2		2		7	
Всього за 5 семестр	120	24		26		70	

**1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Загальна характеристика адміністративного судочинства.	11					11	Залік
Тема 2. Принципи адміністративного судочинства. Адміністративна юрисдикція. Склад суду.	15	2		2		11	
Тема 3. Учасники судового процесу.	13	2				11	
Тема 4. Докази та доказування. Процесуальні строки.	11					11	
Тема 5. Судові виклики і витрати. Заходи процесуального примусу. Забезпечення позову.	11					11	
Тема 6. Позовне провадження в суді першої інстанції.	15	2		2		11	
Тема 7. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ.	11					11	
Тема 8. Перегляд судових рішень.	11					11	
Тема 9. Процесуальні питання, пов’язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах.	11					11	
Тема 10. Відновлення втраченого провадження.	11					11	
Всього за 5 семестр	120	6		4		110	

2. Методичні вказівки до семінарських та практичних занять

Тема № 1. Загальна характеристика адміністративного судочинства.

Практичне заняття. Загальна характеристика адміністративного судочинства

Навчальна мета заняття: здійснити загальну характеристику адміністративного судочинства.

Навчальні питання:

1. Поняття адміністративного судочинства. Предмет, метод та завдання адміністративного судочинства.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: предмет регулювання, структура, термінологічний апарат.
3. Форми здійснення адміністративного судочинства.
4. Законодавство про адміністративне судочинство.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Яка роль адміністративного судочинства, як навчальної дисципліни у підготовці фахівців правоохоронної діяльності?
2. У чому полягає основне завдання адміністративного судочинства?
3. Яка відмінність адміністративного судочинства від інших видів судочинства?
4. У чому завдання адміністративного судочинства?
5. Які акти законодавства регулюють адміністративний процес в Україні?

Завдання:

1. Колишній головний спеціаліст виконавчого комітету міської ради Ольга Герасименко звернулася до окружного адміністративного суду з позовною заявою про стягнення з виконкому заробітної плати у розмірі 2 140 гривень за останні три місяці перед її звільненням, протягом яких вона зарплату не отримувала. Окружний адміністративний суд відмовив у відкритті провадження у зв'язку з тим, що така заява не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства, оскільки Ольга Іванівна вже не перебуває на публічній службі, а заявлені нею вимоги є вимогами, що випливають з трудових правовідносин.

Зробіть юридичний аналіз ситуації та підготуйте правову позицію.

2. Позивач, Кузьменко Олег звернувся до Харківського окружного

адміністративного суду з позовом, в якому просить суд: - зняти арешт з грошових коштів, які містяться на рахунку, відкритому в ПАТ КБ «ПриватБанк», який накладений постановою про арешт коштів боржника від 18.12.2014 р., винесеною державним виконавцем відділу державної виконавчої служби Зміївського районного управління юстиції Харківської області Шевчуком Андрієм Івановичем у зведеному виконавчому провадженні № 45773522;

Окружний адміністративний суд відмовив у відкритті провадження у зв'язку з тим, що така заява не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства.

Зробіть юридичний аналіз ситуації та підготуйте правову позицію.

3. Розглянувши адміністративний позов Коломієць Ольги, як законного представника своїх малолітніх дітей: Коломієць Богдан та Коломієць Анна до 1) Управління комунального майна та приватизації Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради, 2) Харківської міської ради, про визнання відмови Управління комунального майна та приватизації Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради у видачі Коломієць Ользі, як законному представнику малолітніх Коломієць Богдан та Коломієць Анна дублікату свідоцтва про право власності на квартиру м. Харків, вул. Садова, буд. 3, квартира 13, яка належала на праві приватної власності спадкодавцю Бобрик Ларисі, протиправною, Окружний адміністративний суд відмовив у відкритті провадження у зв'язку з тим, що така заява не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства.

Зробіть юридичний аналіз ситуації та підготуйте правову позицію.

4. Підприємство об'єднання громадян "Підприємство "АЛЬФА" Харківської обласної спілки інвалідів Афганістану" звернулось до Харківського окружного адміністративного суду з позовом до Головного управління ДПС у Вінницькій області, в якому просить суд: - визнати протиправними дії Головного управління ДПС у Вінницькій області щодо призначення та проведення перевірки Підприємства об'єднання громадян "Підприємство "АЛЬФА" Харківської обласної спілки інвалідів Афганістану" за адресою: Вінницька область, Вінницький район, с. Сокоринці, автодорога М-12 Біла Церква - Тетіїв - Липовець - Гуменне 167 км+230 м., на підставі наказу Головного управління ДПС у Вінницькій області №1358 від 03.03.2020 за результатами якої складений акт (довідка) фактичної перевірки від 05.03.2020; - визнати протиправними та скасувати податкове повідомлення-рішення від 24.03.2020 №0001073201 Головного управління ДПС у Вінницькій області.

Чи підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства дана справа?

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Історія становлення та розвитку адміністративного судочинства в Україні.
2. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні.
3. Поняття та ознаки адміністративного судочинства.
4. Значення та роль адміністративного судочинства у судовій реформі.

Література.

Основна: 1-14.

Додаткова: 15-20.

Тема № 2. Принципи адміністративного судочинства. Адміністративна юрисдикція. Склад суду.

Практичне заняття. Принципи адміністративного судочинства. Предметна юрисдикція.

Навчальна мета заняття: визначити основні принципи адміністративного судочинства, які закріплені в Кодексі адміністративного судочинства України; з'ясувати на які категорії справ поширюється юрисдикція адміністративних судів.

Навчальні питання:

1. Принципи адміністративного судочинства.
2. Зв'язок адміністративного судочинства з іншими галузями права.
3. Розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів.
4. Інстанційна юрисдикція.
5. Територіальна юрисдикція (підсудність).

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Які є принципи адміністративного судочинства та у чому полягає їхній зміст?
2. У чому різниця між принципом верховенства права і принципом законності?
3. Яким чином розкриває зміст принципу верховенства права Конституційний Суд України та Європейський суд з прав людини
4. Який суд розглядає у першій інстанції адміністративну справу щодо

оскарження особою рішення, дій чи бездіяльності посадової особи виконкому місцевої ради?

5. Які справи підсудні Верховному суді як суду першої інстанції?
6. На які категорії публічно-правових спорів поширюється компетенція адміністративних судів?
7. Розмежуйте предмет адміністративної юрисдикції та конституційної, кримінальної, цивільної, господарської юрисдикцій
8. Якими є правила предметної підсудності адміністративних справ?
9. Якими є правила територіальної підсудності адміністративних справ?
10. Якими є правила інстанційної підсудності адміністративних справ?

Завдання:

1. З Єдиного реєстру судових рішень виберіть по одному прикладу справи, в якій першою інстанцією є:

- місцевий загальний суд як адміністративний;
- окружний адміністративний суд;
- апеляційний адміністративний суд;
- Верховний суд.

2.3 15 серпня 1997 року Докурєнко Олена працювала в Управлінні соціального захисту населення Богодухівської районної державної адміністрації Харківської області. 04 вересня 2009 року була призначена на посаду начальника відділу з питань праці та соціально-трудових відносин Управління соціального захисту населення Богодухівської районної державної адміністрації Харківської області. 29 січня 2020 року Докурєнко Олену було звільнено з займаної посади у зв'язку із скороченням чисельності працівників. Олена вважає її звільнення незаконним та бажає звернутись до суду для захисту своїх прав та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу та моральної шкоди.

До якого суду має звернутись Олена?

3. Головне управління ДПС у Харківській області звернулося до Харківського окружного адміністративного суду з адміністративним позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю "Сінларекс", в якому просило суд стягнути до бюджету України кошти з розрахункових рахунків у розмірі 45 781,70 гривень у рахунок погашення податкового боргу з Товариства з обмеженою відповідальністю Сінларекс.

Чи підлягає розгляду подана заява в порядку адміністративного судочинства?

4. ТОВ "Інтарго", звернувся до Харківського окружного адміністративного суду з позовною заявою до Акціонерного товариства "Харківобленерго", в якому просив визнати незаконним та скасувати рішення тендерного комітету АТ "Харківобленерго" у формі протоколу № 1/24/07ПР-Н від 24 липня 2020

року про дискваліфікацію ТОВ «Інтерго» в межах закупівлі UA-2020-06-26-001528-с; зобов'язати відповідача повторно розглянути пропозицію ТОВ «Інтерго» в межах закупівлі UA-2020-06-26-001528-с та прийняти вмотивоване рішення щодо тендерної пропозиції ТОВ «Інтерго».

Чи підлягає розгляду подана заява в порядку адміністративного судочинства?

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Сутність та призначення принципів адміністративного судочинства.
2. Класифікація принципів адміністративного судочинства.
3. Правова характеристика адміністративної юрисдикції.
4. Розмежування адміністративної юрисдикції з іншими видами юрисдикцій у сфері судової компетенції.

Література.

Основна: 1-5, 11-14.

Додаткова: 16 -18.

Тема № 3. Учасники судового процесу.

Практичне заняття. Учасники судового процесу.

Навчальна мета заняття: визначити адміністративно-процесуальний статус учасників судового процесу - учасників справи, представників, інших учасників судового процесу.

Навчальні питання:

1. Учасники адміністративного процесу, їх права та обов'язки. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність.
2. Представництво в адміністративному судочинстві. Правнича допомога при вирішенні справ в адміністративному суді.
3. Правовий статус інших учасників судового процесу.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Хто може бути позивачем в адміністративному процесі?
2. Хто може бути відповідачем адміністративному процесі?
3. Хто може бути представником в адміністративному процесі?

4. Визначте види третіх осіб у адміністративному судовому процесі та проаналізуйте особливості їх процесуального статусу.

5. Які завдання виконує спеціаліст та судовий розпорядник в адміністративному процесі?

6. Які завдання виконує секретар судового засідання та помічник судді в адміністративному процесі?

7. Чи можливе примирення сторін в адміністративному процесі? Якщо так, то якими є наслідки порушення умов примирення?

Практичні завдання:

1. Визначте відповідність прав і обов'язків учасників адміністративного процесу:

Позивач	А. здійснювати судові виклики і повідомлення
Відповідач	Б. заявляти клопотання про подання йому додаткових матеріалів і зразків
Секретар судового засідання	В. відмовитись від адміністративного позову
Експерт	Г. надавати безпосередню технічну допомогу (фотографування)
Спеціаліст	Д. подавати заперечення проти позову

2. З поданого переліку вкажіть особи, які беруть участь у справі є:

- 1) відповідач;
- 2) судовий розпорядник;
- 3) експерт;
- 4) свідок;
- 5) перекладач;
- 6) третя особа, яка заявляє самостійні вимоги;
- 7) суддя.

3. Гриценко В.Г. звернувся із позовом до інспекції державного архітектурно-будівельного контролю Кіровоградської міської Ради про визнання протиправною її бездіяльності, яка, на думку позивача, полягала у ненаданні йому дозволу на виконання будівельних робіт по реконструкції нежитлого приміщення, вбудованого в житловий будинок по вул. Держинського, 35, площею 29,7 м. кв. під стоянку для легкового автомобіля із влаштуванням окремого в'їзду з вул. Держинського. Під час судового розгляду справи було виявлено, що рішенням Ленінського районного суду м. Києва від 19 січня 2005 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Кіровоградської області, був задоволений позов Даценка В.В. до Гриценка В.Г. про усунення перешкод у користуванні житлом та відшкодування моральної шкоди. Підставою для цього, відповідно до цього рішення суду, стало проведення будівельних робіт без відповідного дозволу місцевої інспекції державного архітектурно-будівельного контролю та те, що отвір гаражних воріт виконано з порушенням будівельних

норм.

Чи необхідно Даценка В.В. залучати до участі у цій справі. Якщо так, то у якій якості?

(Ухвала ВАСУ від 15 грудня 2005 року).

4. Суд залишив позовну заяву без руху, посилаючись на ту обставину, що вона подана неналежним позивачем – Міністерством закордонних справ, яке просило скасувати адміністративне стягнення, накладене на його працівників.

Чи обґрунтованою була відмова суду?

Як слід було вирішити справу?

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Актуальні проблеми принципу рівності учасників адміністративного процесу.

2. Правовий статус інших учасників адміністративного процесу.

3. Проблеми представництва в адміністративному процесі.

4. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність.

Література.

Основна: 1-5, 11-14

Додаткова: 16-18.

Тема № 4. Докази та доказування. Процесуальні строки.

Практичне заняття. Докази та доказування. Процесуальні строки.

Навчальна мета заняття: визначити основні положення про докази, охарактеризувати види доказів та розібрати процесуальні строки (обчислення, поновлення та продовження).

Навчальні питання:

1. Основні положення про докази.

2. Види доказів та їх загальна характеристика.

3. Підстави та порядок забезпечення доказів.

4. Способи забезпечення доказів.

5. Процесуальні строки.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Що таке доказування в адміністративному судочинстві?
2. Які є види доказів?
3. Які обставини не підлягають доказуванню в адміністративному судочинстві?
4. У чому полягає забезпечення доказів в адміністративному судочинстві?
5. За чиєю ініціативою здійснюється забезпечення доказів в адміністративному судочинстві?
6. У яких адміністративних справах обов'язок доказування покладається на відповідача?
7. У чому полягають основні відмінності між доказуванням в адміністративному процесі та доказуванням у цивільному процесі?
8. Які засоби доказування можливі в адміністративному процесі?
9. У чому полягають особливості допиту свідка судом за місцем його проживання та у місці його проживання?

Завдання.

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «Агропродукт» звернулося з позовом до Східної регіональної митниці про визнання недійсним рішення про визначення коду товару № КЕ – 800-552-04 від 3 червня та зобов'язання провести митне оформлення за кодом товару, визначеним позивачем.

Суд поклав обов'язок доведення на позивача. Через те, що позивач не довів обставину, що код визначений позивачем є вірний, суд відмовив у задоволенні позову.

Чи правомірним є дії суду?

Чим порядок доказової діяльності в адміністративних судах відрізняється від доказової діяльності і інших судах?

2. До Одеського окружного адміністративного суду 17 серпня 2020 року надійшов адміністративний позов Горбукова Олега до Одеської митниці Держмитслужби, в якому позивач просить визнати протиправним та скасувати у частині зміни назв посад Наказ Одеської Митниці Держмитслужби від 29.05.2020 року №165 про введення в дію Штатного розпису Одеської Митниці Держмитслужби на 2020 рік від 14.05.2020 року та Штатного розпису Одеської Митниці Держмитслужби на 2020 рік від 14.05.2020 року;

30 вересня 2020 року від представника позивача надійшла заява про забезпечення доказів, в якій представник просить витребувати з Одеської митниці Держмитслужби перелік вакантних посад, наявних в Одеській митниці Держмитслужби станом на день звільнення Горбукова Олега 08.07.2020 року.

Розглянувши матеріали заяви про забезпечення доказів, суд вважає, що її слід залишити без руху, оскільки представник позивача повинен сплатити судовий збір за подання заяви про забезпечення доказів у розмірі 630 грн. 60 коп. та надати суду оригінал квитанції про сплату судового збору в зазначеному

розмірі.

Надайте правову оцінку діям суду. Чи правомірним є дії суду?

3. Позивач, Колмакова Ольга, звернулася до Харківського окружного адміністративного суду з адміністративним позовом в якому просить суд визнати протиправним та скасувати п.9 Наказу Головного Управління Національної поліції України в Харківській області №479 від 21.07.2020 року "Про застосування дисциплінарних стягнень до поліцейських Київського ВП ГУ НП в Харківській області" в частині застосування до заступника начальника ВКП Київського ВП ГУНП в Харківській області майора поліції Колмакової Ольги дисциплінарного стягнення у вигляді попередження про неповну службову відповідальність.

Судом встановлено, що з Наказом Головного Управління Національної поліції України в Харківській області №479 від 21.07.2020 року "Про застосування дисциплінарних стягнень до поліцейських Київського ВП ГУ НП в Харківській області" позивачку було ознайомлено 20.08.2020 року, а відповідно до відмітки на поштовому конверті позивач звернувся з зазначеним адміністративним позовом до Харківського окружного адміністративного суду 02.10.2020,

Які дії має вчинити суд?

Який строк для звернення до суду встановлено для даної категорії справ?

Які дії має вчинити Позивач для відкриття провадження у справі?

4. Позивач звернувся до Кіровоградського окружного адміністративного суду з позовом, в якому просить суд:

1) визнати протиправною бездіяльність відповідача щодо не проведення перерахунку та виплати позивачу одноразової грошової допомоги до 05 травня, як учаснику бойових дій за період з 2015 по 2020 роки;

2) зобов'язати відповідача провести перерахунок та виплату позивачу щорічної разової грошової допомоги до 05 травня, як учаснику бойових дій за період з 2015 по 2020 роки у розмірі 5 мінімальних пенсій за віком за кожен рік недоплати.

Суд поставив ухвалу про повернення позовної заяви позивачу.

Надайте правову оцінку діям суду. Чи правомірним є дії суду?

Яку ухвалу мав прийняти суд?

Який встановлено строк для звернення до адміністративного суду?

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Докази в адміністративному судочинстві при поновленні на публічну службу.

2. Використання електронних доказів в адміністративному судочинстві.

3.Поняття доказів в адміністративному судочинстві.

4.Роль адміністративного суду у збиранні доказів на стадії підготовчого провадження.

Література.

Основна: 1-14.

Додаткова: 16-18.

Тема 5. Судові виклики і витрати. Заходи процесуального примусу. Забезпечення позову.

Практичне заняття. Судові виклики і витрати. Заходи процесуального примусу. Забезпечення позову.

Навчальна мета заняття: визначити особливості надсилання судових викликів і повідомлень, розглянути види судових витрат та порядок їх розподілу між сторонами, з'ясувати підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу, означити підстави та види забезпечення позову.

Навчальні питання:

1. Поняття та види судових викликів і повідомлень.
2. Поняття, види судових витрат та порядок їх розподілу між сторонами.
3. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.
4. Підстави та види забезпечення позову.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Що таке судова повістка?
2. Які обов'язкові реквізити має мати повістка?
3. Які види судових витрат існують в адміністративному судочинстві?
4. Які витрати можна віднести до витрат пов'язаних із розглядом справи?
5. У якій формі надається правова допомога в адміністративних судах?
6. Чи може суб'єкт владних повноважень, який виграв адміністративну справу, вимагати відшкодування витрат на правову допомогу?
7. Які є способи забезпечення адміністративного позову?
8. Що таке забезпечення адміністративного позову? Чи воно відрізняється від забезпечення доказів?
9. Які види заходів процесуального примусу існують в адміністративному судочинстві?

Завдання:

1. Скласти заяву про забезпечення позову шляхом зупинення дії нормативно-правового акту.

2. 28.05.2020 через канцелярію суду представником відповідача - Головного управління ДПС у Харківській області, до суду було надано клопотання про відвід головуючому судді, оскільки, на думку представника відповідача, наявні обставини, які викликають сумнів в об'єктивності та неупередженості судді, що виключають можливість участі судді Тітова О.М. у розгляді даної справи. В обґрунтування даного клопотання представником відповідача зазначено, що Товариством з обмеженою відповідальністю "ДІНМІКС УКРАЇНА" до суду одночасно було подано декілька позовних заяв до одного й того самого відповідача з тим самих предметом з тих самих підстав, що на думку відповідача, є маніпуляцією автоматизованим розподілом справ між суддями, однак головуючим суддею Тітовим О.М. було відмовлено в задоволенні клопотання відповідача про застосування заходів запобігання зловживання процесуальними правами відповідно до ч. 4 ст. 45 КАС України, що, на думку представника відповідача, свідчить про упереджене ставлення судді до відповідача та надання явної переваги позивачу.

В якому складі суд повинен розглянути подану заяву?

Суддя Тітов О.М. має право розглянути подану заяву про відвід? Яке рішення має прийняти суд?

3. Підготувати проект ухвали суду про відмову в задоволенні заяви про забезпечення позову.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Актуальні проблеми забезпечення позову в адміністративному судочинстві.

2. Наслідки зловживання процесуальними права в адміністративному судочинстві.

3. Види забезпечення позову в адміністративному судочинстві.

4. Особливості застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві зарубіжних країн.

Література.

Основна: 1-14.

Додаткова: 16-18.

Тема № 6. Позовне провадження в суді першої інстанції.

Практичне заняття. Письмові заяви учасників справи.

Навчальна мета заняття: визначити особливості складання, подання адміністративного позову та інших письмових заяв учасників справи.

Навчальні питання:

1. Право на звернення до суду та способи судового захисту.
2. Письмові заяви учасників справи (позовна заява; відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву).
3. Вимоги до оформлення позовної заяви. Документи, що додаються до позовної заяви.
4. Вимоги до оформлення відзиву на позовну заяву (відзив).
5. Вимоги до оформлення відповіді на відзив.
6. Вимоги до оформлення заперечень.
7. Вимоги до оформлення пояснень третьої особи щодо позову або відзиву.
8. Заяви з процесуальних питань. Загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Які вимоги встановлено до позовної заяви?
2. Які документи обов'язково додаються до позовної заяви?
3. Чи може бути подана позовна заява представником? Якщо так, то які реквізити обов'язково зазначаються у позовній заяві поданій представником?
4. Хто встановлює терміни для подачі відзиву на позовну заяву?
5. Хто має право звернутися до адміністративного суду?
6. Які вимоги до відзиву встановлені в КАС України?
7. Чи має право позивач не подавати відповідь на відзив?

Практичне завдання: Написати адміністративний позов, відзив на позовну заяву та заяву про витребування доказів у відповідача.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Особливості спрощеного позовного провадження в адміністративному суді.
2. Правова природа позовного провадження в адміністративному судочинстві.

3.Адміністративний позов і предмет захисту в адміністративному судочинстві.

4.Стадії загального позовного провадження в адміністративному судочинстві.

Література.

Основна: 1-5; 11-14

Додаткова: 16-18; 20.

Практичне заняття. Провадження в суді першої інстанції

Навчальна мета заняття: визначити особливості провадження в суді першої інстанції

Навчальні питання:

1. Пред'явлення позову. Відкриття провадження в адміністративній справі.
2. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі.
3. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви.
4. Підготовче провадження. Судові рішення у підготовчому засіданні.
5. Порядок введення судового засідання. Розгляд справи по суті.
6. Судові рішення.
7. Розгляд справ за правилами спрощеного позовного провадження.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Яка різниця у правових наслідках залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви, відмови у відкритті провадження в адміністративній справі?
2. Які наслідки неприбуття у судові засідання осіб, які беруть участь у справі?
3. Протягом якого строку суд повинен розглянути і вирішити адміністративну справу?
4. Яка різниця між перервою у судовому засіданні, відкладенням розгляду справи, зупиненням і закриттям провадження у справі?
5. На які етапи можна умовно поділити провадження в адміністративній справі у суді першої інстанції?
6. Чи є обов'язковим проведення попереднього судового засідання у суді першої інстанції? Яка його мета?
7. Які різновиди судових рішень в адміністративних справах? У яких випадках суд їх ухвалює?

8. Яка мета підготовчого провадження? Які питання вирішуються на стадії підготовчого провадження?
9. В яких випадках не допускається забезпечення позову шляхом зупинення дії актів?
10. За якими правилами постановляються постанови адміністративного суду першої інстанції?

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Відкриття провадження в адміністративній справі, як стадія адміністративного процесу.
2. Процесуальні аспекти залишення позовної заяви без руху в адміністративному процесі.
3. Правові наслідки обрання неналежного способу захисту.
4. Особливості повернення адміністративного позову.

Література.

Основна: 1-5; 11-14.

Додаткова: 16-18; 20.

Тема № 7. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ.

Практичне заняття. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ

Навчальна мета заняття: визначити особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ

Навчальні питання:

1. Категорії справ щодо яких установлено особливий порядок здійснення адміністративного судочинства.
2. Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності.
3. Особливості провадження у справах з приводу оскарження у виборчому процесі чи процесі референдуму.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Які особливості провадження в адміністративних справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдумів?
2. Які особливості провадження у справах про обмеження усунення обмежень щодо реалізації права на мирні зібрання?
3. Які особливості провадження у справах про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання?
4. Які дії відповідач зобов'язаний здійснити у разі відкриття провадження в адміністративній справі щодо оскарження нормативно-правового акту?
5. Який суд розглядає справи щодо оскарження актів Верховної Ради України?
6. Чи можливе апеляційне оскарження рішення адміністративного суду щодо оскарження актів Президента України? І який суд буде розглядати апеляційну скаргу?
7. Які особливості проголошення та вручення судових рішень в окремих категоріях адміністративних справ?
8. До якого суду оскаржується рішення, дії або бездіяльність Центральної виборчої комісії щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму?
9. Який суд розглядає адміністративні справи щодо уточнення списку виборців?
10. Хто має право звернутися із позовною заявою про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності та до якого суду?

Завдання:

1. Громадянин Горілий Петро Іванович звернувся до Касаційного адміністративного суду із адміністративним позовом до Верховної Ради України із вимогою скасувати Закон України "Про пенсійне забезпечення" як такий, що не відповідає Конституції України.

Якими мають бути дії Касаційного адміністративного суду щодо позову?

Чи належить розглядати таку справу у порядку адміністративного судочинства? Відповідь обґрунтуйте.

2. Суд залишив позовну заяву без руху, посилаючись на ту обставину, що вона подана неналежним позивачем - Міністерством закордонних справ, яке просило скасувати адміністративне стягнення, накладене на його працівників.

Чи обґрунтованою була відмова суду?

Як слід було вирішити справу?

3. Постановою Червонозаводського районного суду м. Харкова від 13.05.2019 визнано винним Кузьменка Олега у вчиненні адміністративного правопорушення за ч. 1 ст. 130 КУпАП. До Другого апеляційного адміністративного суду від Кузьменка Олега надійшла апеляційна скарга на

постанову Червонозаводського районного суду м. Харкова від 13.05.2019 по справі № 646/2719/19.

Чи підлягає розгляду подана апеляційна скарга адміністративним апеляційним судом?

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради юстиції.

2. Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України.

3. Провадження у справах, пов'язаних із реалізацією права на мирні зібрання, як особлива форма адміністративного судочинства.

4. Спір про право в термінових адміністративних справах за зверненням органів доходів і зборів.

Література.

Основна: 1-5; 11-14.

Додаткова: 16-18.

Тема № 8. Перегляд судових рішень.

Практичне заняття. Перегляд судових рішень

Навчальна мета заняття: визначити особливості перегляду судових рішень в адміністративному судочинстві.

Навчальні питання:

1. Апеляційне провадження (апеляційна скарга, відкриття апеляційного провадження, апеляційний розгляд).

2. Касаційне провадження (касаційна скарга, відкриття касаційного провадження, касаційний розгляд).

3. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Який термін на апеляційне оскарження?

2. Хто має право подати апеляційну скаргу?

3. У яких межах суд апеляційної інстанції переглядає справу?
4. Які ухвали суду першої інстанції можуть бути оскаржені окремо від рішення суду?
5. Яке рішення може ухвалити суд апеляційної інстанції за наслідками апеляційного провадження?
6. Який порядок касаційного оскарження?
7. Якими є строки на касаційне оскарження?
8. У яких межах суд касаційної інстанції переглядає справу?
9. Яке рішення може ухвалити суд касаційної інстанції за наслідками касаційного провадження?
10. Чи можна звернутись до суду касаційної інстанції зі скаргою на рішення суду першої інстанції, якщо справа не переглядалась в апеляційному провадженні?

Завдання:

1. Громадянин Микола звернувся до Миколаївського районного суду Львівської області із скаргою до старшого державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища у Львівській області про визнання протиправною та скасування постанови про накладення адміністративного стягнення. Ухвалою суду від 15 вересня 2020 р. гр. Миколі було відмовлено у відкритті провадження у справі з огляду на те, що юрисдикція адміністративного суду не поширюється на публічно-правові справи про накладення адміністративних стягнень.

Громадянин Микола звернувся з апеляційною скаргою до Львівського апеляційного адміністративного суду.

Чи правомірним є рішення суду першої інстанції?

Яке рішення має прийняти Львівський апеляційний адміністративний суд?

Чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на справи про притягнення до адміністративної відповідальності фізичних осіб?

2. Вкажіть, до підсудності якого суду належить розгляд апеляційної скарги громадянина Сполучених Штатів Америки, який мешкає у місті Києві у Деснянському районі, на постанову Галицького районного суду міста Львова, прийняту ним як адміністративним судом.

Деснянського районного суду м. Києва;

Львівського окружного адміністративного суду;

Окружного адміністративного суду м. Києва;

Львівського апеляційного адміністративного суду;

Апеляційного суду Львівської області.

3. Громадянин Білокурій Вячеслав звернувся до Луганського окружного адміністративного суду з позовом до Білокуракинського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області, в якому просив визнати протиправним та скасувати рішення від 19 листопада 2020 року № 56

про відмову в призначенні пенсії на пільгових умовах.

Рішенням Луганського окружного адміністративного суду від 27 січня 2021 року позов задоволено. Постановою Першого апеляційного адміністративного суду від 17 травня 2021 року апеляційну скаргу Білокуракинського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Луганської області задоволено. Рішення Луганського окружного адміністративного суду від 27 січня 2021 року скасовано та прийнято постанову, якою у задоволенні позову відмовлено.

04 липня 2021 року позивачем направлено до Верховного Суду касаційну скаргу на постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 17 травня 2021 року.

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду прийняв ухвалу від 19 липня 2021 року про відмову у відкритті касаційного провадження у зв'язку з пропуском строку на касаційне оскарження та до того ж, розгляд цієї справи у суді першої інстанції відбувався за правилами спрощеного позовного провадження.

Чи правильну ухвалу прийняв Верховний суд?

Яку ухвалу мав прийняти суд касаційної інстанції?

Який термін для подання касаційної скарги?

ІІІ. Порядок проведення заключної частини заняття. Наприкінці заняття викладач запитує у здобувачів, який досвід вони придбали впродовж заняття.

Теми рефератів:

1. Порядок апеляційного розгляду адміністративної справи в письмовому провадженні.

2. Оскарження постанови у справі про адміністративні правопорушення як елемент гарантії реалізації права громадян на судовий захист.

3. Проблеми апеляційного оскарження судових рішень у справах, що виникають з податкових правовідносин.

4. Апеляційне та касаційне оскарження адміністративних справ незначної складності (малозначні справи).

5. Особливості розгляду адміністративних справ у касаційній інстанції за законодавством України.

6. Реалізація права на касаційне оскарження в адміністративному процесі України.

Література.

Основна: 1-5; 11-14.

Додаткова: 16-18.

Тема № 9. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах.

Практичне заняття. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах.

Навчальна мета заняття: ознайомитись з процесом виконання судових рішень в адміністративних справах та іншими процесуальними питаннями, які виникають під час виконання судових рішень в адміністративних справах.

Навчальні питання:

1. Обов'язковість судових рішень.
2. Судові рішення, які виконуються негайно.
3. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах.
4. Звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання.
5. Зупинення виконання судового рішення.
6. Примирення сторін у процесі виконання.
7. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Заміна сторони виконавчого провадження. Поворот виконання судових рішень.
8. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.
9. Визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Протягом якого терміну судове рішення набирає законної сили?
2. Якими нормативно-правовими актами встановлено обов'язковість судових рішень?
3. Який процесуальний порядок виконання судових рішень в адміністративних справах?
4. Які підстави для зупинення виконання судового рішення?
5. Які підстави та порядок розстрочення виконання рішення суду?
6. Яка відмінність між розстроченням та відстроченням виконання рішення суду?
7. Які нормативно-правові акти регулюють виконавче провадження?
8. Які постанови адміністративного суду виконуються негайно?
9. Як забезпечується примусове виконання судового рішення в адміністративних справах?

Теми рефератів:

1. Зупинення виконання судового рішення.
2. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа

до виконання.

3. Відстрочення виконання рішення суду

Література.

Основна: 1-5; 11-14.

Додаткова: 16-18.

Тема № 10. Відновлення втраченого провадження.

Практичне заняття. Відновлення втраченого провадження.

Навчальна мета заняття: встановити порядок відновлення втраченого провадження в адміністративній справі.

Навчальні питання:

1. Порядок відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі.

2. Форма та зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження.

3. Наслідки недодержання вимог до змісту та форми заяви про відновлення втраченого судового провадження, залишення заяви без розгляду чи відмова у відкритті провадження за заявою.

4. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. На початку практичного заняття викладач вітає здобувачів вищої освіти, називає тему, мету, план та структуру заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Питання для контролю:

1. Який порядок відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі?

2. Хто має право звернутись із заявою про відновлення втраченого судового провадження?

3. Які вимоги до заяви про відновлення втраченого судового провадження?

4. Який порядок розгляду заяви про відновлення втраченого судового провадження?

Завдання.

1. Скласти заяву про відновлення втраченого провадження.

Теми рефератів.

1. Порядок відновлення втраченого провадження в адміністративній справі.

2. Право на судовий захист та проблеми його забезпечення у випадках

втрати матеріалів адміністративної справи.

Література.

Основна: 1-5; 11-14.

Додаткова: 16-18.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. Ст. 141.
2. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
4. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
5. Господарський процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
6. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України: Наказ Державної судової адміністрації 20.08.2019 № 814 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19>.
7. Про граничні розміри компенсації витрат, пов'язаних з розглядом цивільних та адміністративних справ, і порядок їх компенсації за рахунок держави: Постанова Кабінет Міністрів України від 27.04.2006 № 590 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 18. – Ст. 1336. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2006-%D0%BF#Text>
8. Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 98 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/98-2011-%D0%BF>.
9. Про Державний бюджет України на 2023 рік [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20>.
10. Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання): Наказ Державної судової адміністрації України від 20.09.2012 № 108 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0108750-12>.
11. Адміністративне судочинство в схемах: навч. посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Сокурєнка / О.В. Брусакова, І.В. Панова, Д.В. Швець та ін. Харків: ХНУВС, 2021. 217 с.

12. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
13. Бандурка, О. М. Адміністративний процес України: монографія / О. М. Бандурка. Харків: ХНУВС, 2019. 422 с.
14. Адміністративний процес: навч. посіб. / за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2022. 412с.

Допоміжна:

15. Джафарова, М. В. Окремі питання доказів та доказування в адміністративному судочинстві в Україні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Сер.: Юрид. науки. 2022. № 1 (72), т. 33. С. 54-59. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2022.1/10>.
16. Панова І.В. Клубань М.В. Дієвість інституту забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акту чи нормативно правового акту. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2023. № 2. С. 49-58 DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2>
17. Клубань М. В. Актуальні проблеми зупинення дії нормативно-правового акта як спосіб забезпечення адміністративного позову. Юридична Україна. 2021. № 9. С. 31 – 38. DOI [https://doi.org/10.37749/2308-9636-2021-9\(225\)-5](https://doi.org/10.37749/2308-9636-2021-9(225)-5).
18. Пчелін В. Б. Організація адміністративного судочинства України: сутність, особливості та завдання. Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12–13 січ. 2018 р.) / Громад. орг. Правовий світ. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2018. С. 76-78.
19. Маркова О. О. Запровадження медіації в адміністративну процедуру: трансформація відносин. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 4. Ч. 2. С. 202-206. DOI : <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.2.31>.
20. Сухарко А. В. Система органів суддівського врядування в Україні. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. Вип. 88 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2020. С. 128-134.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <https://scholar.google.com> – пошукова система Google Академія (Google Scholar)
2. <http://brain-maps.org/> - Сайт «Brain Maps»
3. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
4. <http://www.rada.kiev.ua/> – Верховна Рада України
5. <http://www.guds.gov.ua> – Головне управління державної служби України
6. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
7. <https://zakon.rada.gov.ua/> - Нормативні акти України
8. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
9. https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/kas_adm/ – Касаційний адміністративний суд

